

მშვიდობიანი მოსახლეობის საფრთხეების ევოლუცია თანამედროვე კონფლიქტებში

თადარიგის გენერალ-მაიორი თენგიზ შუბლაძე¹
თადარიგის ბრიტანის გენერალი გიორგი სურმავა²
<https://doi.org/10.61446/mp.4.2025.9728>

აბსტრაქტი:

სამხედრო ტექნოლოგიების განვითარებამ მკვეთრად გაზარდა შეიარაღების და სამხედრო ტექნიკის შესაძლებლობები - ზემოქმედების ხასიათის, მასშტაბის, მოქმედების სიშორის მხრივ. გაიზარდა დაზიანების, ნგრევების და მეორადი ზემოქმედების მასშტაბებიც. ყველაფერი ეს მკვეთრად ზრდის საფრთხეებს და რისკებს მშვიდობიანი მოსახლეობისათვის, რაც უბიძგებს სპეციალისტებს შეისწავლონ ეს საკითხი და შეიმუშაონ რეკომენდაციები მათ შესამცირებლად.

ამ საკითხს ემსახურება ეს ნაშრომიც, რომელშიც განხილულია თანამედროვე ომების თანმდევი ფიზიკური, არაპირდაპირი ან სტრუქტურული, ფსიქოლოგიური და სოციალური საფრთხეები და მათგან გამომდინარე:

- უშუალო ფიზიკური ზემოქმედება და მისგან გამოწვეული ზიანი;
- ჰუმანიტარული კრიზისები და მოსახლეობის გადაადგილება;
- ეკონომიკური და სოციალური რყევები.

საკვანძო სიტყვები: თანამედროვე ომები და კონფლიქტები, მშვიდობიანი მოსახლეობა, თანამედროვე შეიარაღება, ასიმეტრიული ომები, მრავალგანზომილებიანი ომები, საფრთხეები, რისკები.

¹ საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი,, საინჟინრო უზრუნველყოფის განყოფილების უფროსი, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი

² საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის, საინჟინრო უზრუნველყოფის განყოფილების მეცნიერ-თანამშრომელი

The evolution of threats to civilians in modern conflicts

Major General (R) Tengiz Shubladze³

Brigadier General (R) George Surmava⁴

Abstract

Advances in military technology have dramatically increased the capabilities of weapons and military equipment - in terms of impact, scale and range. The extent of damage, destruction and secondary effects has also increased. All this significantly increases the dangers and risks for the civilian population, which prompts specialists to study the problem and develop recommendations to reduce them.

This article also addresses this issue by looking at the physical, indirect or structural, psychological and social dangers associated with modern warfare and based on them:

- Direct physical impact and the resulting damage;
- Humanitarian crises and displacement of population;
- Economic and social fluctuations.

keywords: Modern Warfare and Conflicts, Civil population, Modern weaponry, Asymmetric Warfare, Multidimensional Warfare, Hazards, Risks.

³ Professor, Head of Engineering Support Division of Georgian Technical University, Doctor of History

⁴ Researcher of Engineering Support Division of Georgian Technical University

შესავალი

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში შეიარაღებული კონფლიქტების ბუნებამ ღრმად ცვლილებები განიცადა. წავიდა ის დრო, როდესაც ომები ძირითადად ფრონტის კონკრეტულ მონაკვეთებზე უნიფორმიან არმიებს შორის მიმდინარეობდა. დღევანდელი კონფლიქტები სულ უფრო მეტად ხასიათდება ირეგულარული საომარი მოქმედებებით, მეზომოდ მხარეებს შორის გაურკვეველი განსხვავებებით და მშვიდობიან მოსახლეობაზე პირდაპირი ზემოქმედებით.

თანამედროვე კონფლიქტები უპირატესად შიდა სახელმწიფოებრივ ან ტრანს-ნაციონალურ ხასიათს ატარებს და მონაწილეთა განსხვავებული სპექტრით ხასიათდება. ურბანული ომი ნორმად იქცა და არა გამონაკლისად. ქალაქები, რომლებიც ოდესღაც ომისგან შედარებით დაცულად ითვლებოდა, ახლა ხშირად ბრძოლის ველად იქცევა.

თანამედროვე კონფლიქტების კიდევ ერთი გამორჩეული თვისება არის ინფორმაციული ომის და კიბერ ოპერაციების გამოყენება. ბრძოლის ამ ფორმებს შეუძლია ეროვნული ინფრასტრუქტურის პარალიზება, საზოგადოებრივი აზრით მანიპულირება და ძალადობის პროვოცირება გასროლის გარეშე.

ზოგადად, თანამედროვე კონფლიქტები არის მრავალგანზომილებიანი, ასიმეტრიული და დიდ გავლენას ახდენენ მშვიდობიან მოსახლეობაზე. მათი განვითარებადი ბუნების გაგება აუცილებელია ეფექტური სამოქალაქო თავდაცვის, ჰუმანიტარული დაცვისა და კონფლიქტების შერბილების სტრატეგიების შემუშავებისთვის.⁵

ძირითადი ნაწილი

თანამედროვე კონფლიქტის კონტექსტში, „სამოქალაქო საფრთხეები“ გულისხმობს საფრთხეებისა და ზიანის სრულ სპექტრს, რომელიც პირდაპირ ან ირიბად მოქმედებს მშვიდობიან მოსახლეობაზე ომის ან არასტაბილურობის დროს. ეს საფრთხეები

⁵ The Civilian Consequences of Conflict, From World War II to Syria's civil war, understand the deadly consequences of war and what that means about the changing nature of conflict. October 03, 2024. <https://surl.li/yrkkkc>,

სცილდება უშუალო ფიზიკურ ძალადობას და მოიცავს სტრუქტურულ, ფსიქოლოგიურ და სისტემურ ასპექტებს.

ტრადიციულად, მშვიდობიანი მოსახლეობა განიხილება, როგორც სამხედრო ოპერაციების გვერდითი პროდუქტი. თუმცა დღეს მშვიდობიანი მოქალაქეები ხშირად ხდებიან ძალადობის, ზეწოლის ან მანიპულაციის მიზანმიმართული სამიზნეები. მშვიდობიანი მოსახლეობისთვის საფრთხე ახლა ინტეგრირებულია ომის სტრატეგიულ ლოგიკაში.

სამოქალაქო საფრთხეები შეიძლება დაიყოს სამ კატეგორიად:

- ფიზიკური საფრთხე მოიცავს პირდაპირ თავდასხმებს, როგორიცაა დაბომბვა, საარტილერიო დარტყმები, დრონებით ზემოქმედება, სნაიპერული ცეცხლი და სამოქალაქო ინფრასტრუქტურის (წყლის სისტემები, საავადმყოფოები, სკოლები და ელექტრო ქსელები) განადგურება. ბევრ თანამედროვე ომში, როგორიცაა უკრაინასა და ლაზაში, კრიტიკულ ინფრასტრუქტურას ანადგურებენ მოქალაქეთა ცხოვრების რიტმის დასაზიანებლად.
- არაპირდაპირი ან სტრუქტურული საფრთხეები სერიოზულად არღვევს მოქალაქეთა მშვიდობიანი ცხოვრების ძირითად სერვისებს. მშვიდობიანი მოსახლეობა ხშირად იტანჯება საკვების, სუფთა წყლის, მედიკამენტებისა და საცხოვრებლის ნაკლებობით. ბლოკადებმა, სანქციებმა ან მიწოდების ჯაჭვის შეფერხებამ შეიძლება გამოიწვიოს შიმშილობა, დაავადებები და ეკონომიკური კოლაფსი. ზიანის ეს ფორმები ნაკლებად შესამჩნევია, მაგრამ არანაკლებ დამაზიანებელი.
- ფსიქოლოგიური და სოციალური საფრთხეების ზემოქმედებით გამოწვეული შიში, მწუხარება და ტრავმა გავლენას ახდენს მოსახლეობის ფსიქიკურ ჯანმრთელობაზე, განსაკუთრებით ბავშვებში. ამავდროულად, სოციალური ნდობის ეროზია, სოციალური კავშირების დაკარგვა და გრძელვადიანი გადაადგილება ასუსტებს საზოგადოების გამძლეობას.

სამოქალაქო საფრთხეების მასშტაბები ასევე ფართოვდება ტექნოლოგიური მიღწევების გამო. კიბერშეტევებმა შეიძლება დააზიანოს საავადმყოფოები ან დააბინძუროს წყლის მარაგები. დეზინფორმაციულმა კამპანიამ შეიძლება გამოიწვიოს ეთნიკური ძალადობა ან პანიკა. არასახელმწიფო შეიარაღებული ჯგუფების გაჩენა კიდევ უფრო ართულებს დაცვის მცდელობებს, რადგან ეს აქტორები ხშირად მოქმედებენ საერთაშორისო სამართლებრივი ჩარჩოს მიღმა.

მნიშვნელოვანია გვესმოდეს, რომ სამოქალაქო საფრთხეები არ მთავრდება მაშინ, როდესაც ბრძოლები შეჩერდება. ბევრი მათგანი რჩება აუფეთქებელი იარაღის, განადგურებული ეკონომიკის, დაზიანებული ჯანდაცვის სისტემების და თაობიდან თაობას გადაცემული ტრავმების სახით. სამოქალაქო საფრთხის სრული მასშტაბის გაგება მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ომის დროს დაცვისთვის, არამედ გრძელვადიანი აღდგენისა და მშვიდობის მშენებლობისთვის.

თანამედროვე კონფლიქტების დროს მშვიდობიანი მოსახლეობის წინაშე მდგარი საფრთხეების მზარდი მასშტაბი და სირთულე შემთხვევითი არ არის. ისინი პირდაპირი შედეგია იმ ცვლილებებისა, თუ როგორ მიმდინარეობს ომები, ვინ ებრძვის ვის და რა განვითარებადი ტექნოლოგიები და დოქტრინები გამოიყენება, რომლებიც აყალიბებენ დღეს ომს. ამ ფაქტორების გააზრება აუცილებელია ეფექტური დაცვისა და სამოქალაქო თავდაცვის სტრატეგიების შესაქმნელად.

სამხედრო ტექნოლოგიების სწრაფმა ევოლუციამ მკვეთრად შეცვალა საფრთხის ლანდშაფტი. ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ცვლილება არის უპილოტო სისტემების, განსაკუთრებით დრონების ფართო გამოყენება. მიუხედავად იმისა, რომ დრონები ანიჭებენ სამხედროებს უპირატესობას სიზუსტეში და ძალების ეკონომიაში, მათ ასევე გახადეს მიზანმიმართული მკვლევლობები უფრო გავრცელებული, შეამცირეს ზღვარი მეზომოლებსა და სამოქალაქო პირებს შორის. უპილოტოთა დარტყმები ხშირად დასახლებულ ტერიტორიებზე მოდის, რაც მნიშვნელოვან რისკებს უქმნის მშვიდობიან მოსახლეობას.

ამავდროულად, კიბერ ომის განვითარებამ გახსნა ახალი ფრონტები, სადაც მშვიდობიანი მოქალაქე ხდება მთავარი მსხვერპლი. საავადმყოფოები, ელექტრო

ქსელები, წყლის გამწმენდი ნაგებობები და სატრანსპორტო სისტემები სულ უფრო ხშირად ხდება კიბერთავდასხმების სამიზნე, ხელისუფლების შესაძლებლობების შესამცირებლად ან პანიკის დასათესად. ასეთმა თავდასხმებმა შეიძლება გამოიწვიოს სიკვდილი და ტანჯვა ფიზიკური აფეთქებების გარეშე, მათი შედეგები შეიძლება იყოს ისეთივე მასშტაბური.

კიდევ ერთი ტექნოლოგიური ფაქტორი არის ჩვეულებრივი იარაღის მზარდი სიზუსტე და ლეტალობა, როგორცაა შორი დისტანციის რაკეტები და მართვადი არტილერია.

თანამედროვე კონფლიქტებში სიმეტრიული სახელმწიფო ძალები იშვიათად უპირისპირდებიან ერთმანეთს. სამაგიეროდ, ისინი ხშირად უპირისპირდებიან არარეგულარულ აქტორებს - ამბოხებულებს, ტერორისტულ ჯგუფებს, მილიციას - რომლებიც უპირისპირდებიან სახელმწიფო შეიარაღებულ ძალებს ან ერთმანეთს. ეს ჯგუფები ხშირად მოქმედებენ მშვიდობიან მოსახლეობაში, რაც ართულებს მებრძოლებისა და არამებრძოლების გარჩევას.⁶

ჰიბრიდულ ომში სახელმწიფოები ან მათი მარიონეტები აერთიანებენ ჩვეულებრივ სამხედრო მოქმედებებს კიბერ ოპერაციებთან, დეზინფორმაციულ კამპანიებთან, ეკონომიკურ დივერსიასთან და ირეგულარული ომის ტაქტიკასთან. სამოქალაქო მოსახლეობა ხშირად ექვემდებარება არა მხოლოდ ფიზიკურ, არამედ ფსიქოლოგიურ და ეკონომიკურ ზეწოლას, რაც წარმოადგენს საზოგადოების დესტაბილიზაციისა და მთავრობების დელეგიტიმაციის უფრო ფართო სტრატეგიის ნაწილს.

ამ შეცვლილი საფრთხეების გაჩენის ხელშემწყობი ძირითადი ფაქტორია საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის (IHL) მზარდი უგულებელყოფა. ჟენევის კონვენციები შექმნილია მშვიდობიანი მოსახლეობის დასაცავად, მაგრამ მათი აღსრულება შესუსტდა ახალი პოლიტიკური რეალობის ფონზე. არასახელმწიფო აქტორები ხშირად სრულიად უგულებელყოფენ IHL-ს და სახელმწიფო აქტორებიც კი

⁶ CIVIL DEFENCE IN MODERN WARFARE. BY- YOGENDRA NATH RAJ. FOREWORD BY- GENERAL K. M. CARIAPPA. FIRST EDITION- 1963.

ზოგჯერ დაუსჯელად არღვევენ მას - განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც გეოპოლიტიკური ინტერესები ან ვეტოს უფლება იცავს მათ პასუხისმგებლობისგან.

უფრო მეტიც, გაურკვევლობა და სამართლებრივი ხარვეზები თანამედროვე ომში ქმნის ნაყოფიერ ნიადაგს მათი ბოროტად გამოყენებისთვის. მაგალითად, საკამათოა იმის განსაზღვრა, თუ რას წარმოადგენს „სამხედრო სამიზნე“ შერეული დანიშნულების ურბანულ ზონაში. ტერმინების გამოყენება, როგორიცაა „ადამიანის ფარი“ ან „ორმაგი დანიშნულების ინფრასტრუქტურა“, ზოგჯერ გამოიყენება სამოქალაქო ტერიტორიებზე თავდასხმების გასამართლებლად.

ეთიკური თვალსაზრისით, დისტანციური ომი (როგორიცაა დრონების ოპერაციები ან კიბერშეტევები) ამცირებს მორალურ ბარიერს მშვიდობიანი მოსახლეობისთვის ზიანის მიყენების თვალსაზრისით. თავდამსხმელისთვის პირადი რისკის ნაკლებობა ხშირად იწვევს უფრო აგრესიულ და ნაკლებად თავშეკავებულ ქმედებებს.

ეს ფაქტორები - ტექნოლოგიური ინოვაციები, სამხედრო დოქტრინის შეცვლა და იურიდიული ნაცრისფერი ზონები - გაერთიანებულია მშვიდობიანი მოსახლეობისთვის საფრთხეების სიხშირის, ინტენსივობისა და სირთულის გაზრდის მიზნით. ისინი საჭიროებენ როგორც სამოქალაქო თავდაცვის სტრატეგიის, ასევე გლობალური ჰუმანიტარული დაცვის სისტემის გადაფასებას.⁷

თანამედროვე ომის ბუნების ევოლუციამ გამოიწვია მის შედეგებში შესაბამისი ცვლილებები. მიუხედავად იმისა, რომ მშვიდობიანი მოსახლეობის მსხვერპლი ოდესღაც შემთხვევითი იყო, ახლა ისინი ხშირად თამაშობენ ცენტრალურ როლს კონფლიქტების წარმართვასა და შედეგებში. სამოქალაქო საფრთხეების შედეგები ღრმაა, ფართოდ გავრცელებული და გრძელვადიანი, რაც გავლენას ახდენს არა მხოლოდ ინდივიდებზე, არამედ მთელ საზოგადოებებზე და რეგიონებზე. ზემოქმედების სამ ყველაზე მნიშვნელოვან სფეროს განეკუთვნება:

➤ ჰუმანიტარული კრიზისები და მოსახლეობის გადაადგილება.

⁷ Civil Defence is Common Sense: Mobilising the Public Through Propaganda. Authored by Dr Charlie Hall. Published on 13th May

თანამედროვე კონფლიქტები ფართომასშტაბიანი ჰუმანიტარული საგანგებო სიტუაციების მთავარი მიზეზია. სამხედრო მოქმედებები დღეს სულ უფრო მეტად არის მიმართული ურბანული ცენტრებისა და სამოქალაქო ინფრასტრუქტურის წინააღმდეგ, რაც აუტანელს ხდის კონფლიქტურ ზონებში ცხოვრებას მილიონობით ადამიანისათვის. შედეგად, ადამიანები იძულებულნი არიან დატოვონ მუდმივი საცხოვრებელი. ამ დროს ყველაზე მნიშვნელოვანი პრობლემებია:

- გადაადგილება: შეიარაღებული კონფლიქტები ყოველწლიურად იწვევს ათობით მილიონი ადამიანის გადაადგილებას, როგორც საზღვრებს შიგნით, ისე მის ფარგლებს გარეთ. ეს დევნილები ხშირად აწყდებიან ისეთ პრობლემებს, როგორიცაა გადატვირთული ბანაკები, დოკუმენტაციის ნაკლებობა, სასურსათო დაუცველობა, ექსპლუატაცია და ძალადობა.
- სამოქალაქო სამსახურების კოლაფსი: ძირითადი სერვისები, როგორიცაა წყალი, ელექტროენერგია, ტრანსპორტი და სანიტარული სისტემა, ხშირად შეფერხებულია ან განზრახ დაზიანებულია. ეს აჩქარებს ჰუმანიტარულ კრიზისში გადასვლას იმ ადგილებშიც კი, რომლებიც უშუალოდ არ არის ცეცხლის ქვეშ.
- დახმარების წვდომა: ბლოკადები, ალყა და დაუცველობა ხშირად ხელს უშლის ჰუმანიტარულ ორგანიზაციებს დახმარების მიწოდებაში, როგორც ეს ჩანს კონფლიქტებში, როგორიცაა იემენი, ლაზა და სირიის ნაწილი. მშვიდობიანი მოსახლეობა ხაფანგში რჩება საკვების, წამლებისა და დაცვის გარეშე.

ჯანდაცვის ინფრასტრუქტურის ნგრევა და აუცილებელი სერვისების დეგრადაცია იწვევს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პრობლემებს, როგორც მყისიერ, ისე გრძელვადიან პერიოდში. იზომება საავადმყოფოები, სამედიცინო პერსონალი გარბის და მიწოდების ჯაჭვები ირღვევა. ბევრ კონფლიქტურ ზონაში ჯანდაცვის სისტემები ვერ უმკლავდებიან დაზიანებებს, რომ აღარაფერი ვთქვათ ქრონიკულ ან ინფექციურ დაავადებებზე. ცუდი სანიტარული პირობები, გადატვირთულობა, არასრულფასოვანი კვება და სუფთა წყლის ნაკლებობა ხელს უშლის ქოლერის, წითელას და სხვა

დაავადებების პრევენციას. COVID-19-მა დაამატა რისკის კიდევ ერთი ფენა ისედაც არასტაბილურ გარემოს. ძალადობის, დანაკარგისა და არასტაბილურობის მუდმივი ზემოქმედება იწვევს ფართო ფსიქოლოგიურ ტრავმას. კერძოდ, ბავშვებს აწუხებთ განვითარების ხანგრძლივი და ემოციური დარღვევები. თუმცა, უმეტეს საომარ ზონებში ფსიქიკური ჯანდაცვის სერვისები პრაქტიკულად არ არსებობს.

➤ ეკონომიკური და სოციალური რყევები.

დღეს ომები უფრო მეტს აკეთებს, ვიდრე უბრალოდ ადამიანების ხოცვა - ისინი ანადგურებენ ეკონომიკას და ანადგურებენ დაზარალებული საზოგადოებების სოციალურ სტრუქტურას. ომების შედეგად ხდება: - ეკონომიკური კოლაფსი (მრეწველობის განადგურებით, სოფლის მეურნეობის წარმოების შეჩერებით და სავაჭრო გზების მოშლით, კონფლიქტური ზონები განიცდის ინფლაციას, უმუშევრობას და უკიდურეს სიღარიბეს); - განათლების დარღვევა (სკოლები ნადგურდება ან სამხედრო მიზნებისთვის გამოიყენება, მასწავლებლები კი დევნილები არიან ან იხოცებიან. ბავშვების მთელი თაობა რჩება განათლების გარეშე, რასაც გრძელვადიანი შედეგები მოჰყვება); სოციალური ფრაგმენტაცია (ომი თესავს განხეთქილებას - ეთნიკური, რელიგიური თუ პოლიტიკური ნიშნით. ეს ბადებს უნდობლობას, შურისძიების ციკლებს და პოლარიზაციას, რომელიც გრძელდება ბრძოლის შეწყვეტის შემდეგაც. ზოგიერთ შემთხვევაში, მთელი თემები ნადგურდება ეთნიკური წმენდის ან დემოგრაფიული ჩარევის გზით); მმართველობის ვაკუუმი (წარუმატებელ ან ფრაგმენტირებულ სახელმწიფოებში, ოფიციალური მმართველი ორგანოების ადგილს ხშირად კრიმინალური სტრუქტურები, ექსტრემისტული ჯგუფები და ომის მეთაურები იკავებენ, რაც კიდევ უფრო ართულებს პოსტ-კონფლიქტურ რეკონსტრუქციას).

იმ საფრთხეების სიმძიმისა და სირთულის გათვალისწინებით, რომლებსაც მშვიდობიანი მოსახლეობა აწყდება თანამედროვე კონფლიქტებში, პრევენცია და შერბილება არ შეიძლება ყურადღების გარეშე დარჩეს. ზიანის შესამცირებლად და ადამიანის ღირსების დასაცავად საჭიროა პროაქტიური, მრავალმხრივი მიდგომა,

რომელიც მოიცავს საერთაშორისო სამართალს, სახელმწიფო პასუხისმგებლობას, სამოქალაქო თავდაცვას და ინოვაციებს.⁸

მშვიდობიანი მოსახლეობის დაცვა ეფუძნება საერთაშორისო ჰუმანიტარულ სამართალს, განსაკუთრებით ჟენევის კონვენციებსა და მათ დამატებით ოქმებს, რომლებიც მოითხოვს განასხვავონ მშვიდობიანი მოქალაქეები და მეზრძოლები, კრძალავს განურჩეველ თავდასხმებს და ავალდებულებს მეზრძოლებს დაიცვან არამეზრძოლები. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს შემდეგ ასპექტებს:

- კანონის აღსრულება და ანგარიშვალდებულება: ძალზე მნიშვნელოვანია სამართალდამცავი მექანიზმების გაძლიერება. ომის დანაშაულები უნდა იყოს დოკუმენტირებული, გასამართლებული და დასჯილი. ეს მოიცავს სისხლის სამართლის საერთაშორისო სასამართლოს (ICC) და ომის დანაშაულების საკითხებზე ეროვნული ტრიბუნალების ფარგლებისა და შესაძლებლობების გაფართოებას;
- მონიტორინგი და ადვოკატირება: ისეთი ორგანიზაციების როლი, როგორიცაა წითელი ჯვრის საერთაშორისო კომიტეტი (ICRC) და გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარიატი (UNHCR), კვლავ სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. ამ ორგანიზაციებს სჭირდებათ პოლიტიკური და ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ შეძლონ კანონების აღსრულება და კრიზისულ სიტუაციებში ჩარევა;
- სამართლებრივი ნორმების განახლება: არსებული კანონები ხშირად არასაკმარისია ისეთი პრობლემების მოსაგვარებლად, როგორიცაა კიბერშეტევები ან თვით-დამიზნებადი იარაღი. საერთაშორისო ორგანოებმა უნდა იმუშაონ სამართლებრივი დეფინიციებისა და ჩარჩოების მოდერნიზებაზე თანამედროვე საფრთხეების მოსაგვარებლად.

მშვიდობიანი მოსახლეობის დაცვა არ შეიძლება მხოლოდ საერთაშორისო სამართლის იმედად იყოს მიტოვებული. მთავრობებმა, სამოქალაქო საზოგადოებამ და

⁸ The Use of Military and Civil Defence Assets (MCDA), <https://surl.li/vwhehe>

საერთაშორისო ორგანიზაციებმა უნდა ითანამშრომლონ, რათა უზრუნველყონ როგორც პრევენციული, ისე რეაქციული მექანიზმების არსებობა. ამ მხრივ, მუშაობის ძირითადი მიმართულებები შეიძლება იყოს:

- მზადყოფნა და მდგრადობა: სახელმწიფოებმა უნდა განავითარონ სამოქალაქო თავდაცვის სისტემები, მათ შორის ადრეული გაფრთხილების სისტემები, თავშესაფრის ინფრასტრუქტურა და საჯარო ინფორმაციის პროგრამები, განსაკუთრებით კონფლიქტის ან თავდასხმის მიმართ დაუცველ ადგილებში;
- ჰუმანიტარული ხელმისაწვდომობა და კოორდინაცია: არასამთავრობო ორგანიზაციებს და საერთაშორისო სააგენტოებს უნდა ჰქონდეთ უსაფრთხო და შეუფერხებელი წვდომა დახმარებისა და მშვიდობიანი მოსახლეობის ევაკუაციისთვის. კოორდინაცია ისეთი პლატფორმების საშუალებით, როგორიცაა გაეროს ჰუმანიტარულ საქმეთა კოორდინაციის ოფისი (OCHA) აუცილებელია ეფექტური რეაგირებისთვის;
- საზოგადოებაზე დაფუძნებული დაცვა: ადგილზე დაგროვილი ცოდნისა და ბაზების ქსელები გადამწყვეტ როლს თამაშობენ საფრთხის ადრეული გამოვლენის, დაცვის დაგეგმვისა და პოსტკრიზისულ აღდგენაში. ადგილობრივი აქტორების - განსაკუთრებით ქალთა ჯგუფების, რელიგიური ლიდერებისა და ახალგაზრდული ორგანიზაციების გაძლიერება ამ მიმართულებით აუცილებელია;
- დიპლომატიური ზეწოლა და სანქციები: მშვიდობიანი მოსახლეობისთვის ძლიერი ზიანის მიყენების შემთხვევაში, დიპლომატიური ინსტრუმენტები - სანქციები, იარაღის ემბარგო და საერთაშორისო იზოლაცია - უნდა იქნას გამოყენებული შემდგომი დარღვევების თავიდან ასაცილებლად.

ტექნოლოგია ემსახურება არა მხოლოდ განადგურების იარაღის შექმნას, ის ასევე შეიძლება გამოყენებული უნდა იქნას დაცვისა და მდგრადობის ასამაღლებლად. ამისათვის შეიძლება შეიქმნას:

- ადრეული გაფრთხილების სისტემები: მობილური შეტყობინებები, კრიტიკული გაფრთხილებების მიწოდება საჰაერო თავდასხმების, შემოტევების ან მოსალოდნელი კრიზისების შესახებ;
- ციფრული ჰუმანიტარული ინსტრუმენტები: მონაცემთა პლატფორმები, როგორცაა ReliefWeb, ACAPS და Crisis Tracker საშუალებას იძლევა გაუმჯობესდეს დახმარების კოორდინაცია და სიტუაციური სურათის აღქმა. ანალიტიკას შეუძლია გადაადგილების ნაკადების, დაავადების გავრცელების და საკვების დაუცველობის პროგნოზირება;
- კრიტიკული ინფრასტრუქტურის კიბერდაცვა: მთავრობებმა უნდა დაიცვან სამოქალაქო ინფრასტრუქტურა (საავადმყოფოები, წყლის სისტემები, ელექტრო ქსელები) კიბერშეტევებისგან, განსაკუთრებით მაღალი რისკის რეგიონებში;
- ინფორმაციის უსაფრთხოება: დეზინფორმაციის ეპოქაში, ზუსტი ინფორმაციის მიწოდება და პროპაგანდის წინააღმდეგ ბრძოლა აუცილებელია მშვიდობიანი მოსახლეობის შორის ძალადობისა და პანიკის წაქეზების თავიდან ასაცილებლად.

დასკვნა

თანამედროვე კონფლიქტებმა მკვეთრად შეცვალა სამოქალაქო დაუცველობის ლანდშაფტი. მშვიდობიანი მოსახლეობა ახლა თანამედროვე ომის ცენტრშია, ექვემდებარება რა მიზანმიმართულ თავდასხმებს, ფსიქოლოგიურ მანიპულირებას, ეკონომიკურ განადგურებას და უპრეცედენტო გადაადგილებას. ეს მოითხოვს რადიკალურ გადახედვას, თუ როგორ განვსაზღვრავთ, გვესმის და ვპასუხობთ სამოქალაქო საფრთხეებს.⁹

სამოქალაქო თავდაცვის მომავალი დამოკიდებული იქნება ახალ რეალობასთან ადაპტაციის ჩვენს უნარზე, ომის მორალური და სამართლებრივი საფუძვლების გაძლიერებაზე და ყველა სტრატეგიულ გადაწყვეტილებაში არამებრძოლების სიცოცხლისა და ღირსების პრიორიტეტულობაზე. ეს არ არის მხოლოდ საერთაშორისო

⁹ This is civil defence, <https://www.government.se/government-policy/civil-defence/this-is-civil-defence/>

სამართლის პატივისცემის საკითხი - ეს არის საკითხი, თუ რა სამყაროში გვინდა ცხოვრება.

ბიბლიოგრაფია

The Civilian Consequences of Conflict, From World War II to Syria's civil war, understand the deadly consequences of war and what that means about the changing nature of conflict. October 03, 2024. <https://surl.li/yrkkkc>,

CIVIL DEFENCE IN MODERN WARFARE. BY- YOGENDRA NATH RAJ. FOREWORD BY- GENERAL K. M. CARIAPPA. FIRST EDITION- 1963.

Civil Defence is Common Sense: Mobilising the Public Through Propaganda. Authored by Dr Charlie Hall. Published on 13th May

The Use of Military and Civil Defence Assets (MCDA), <https://surl.li/vwhehe>

This is civil defence, <https://www.government.se/government-policy/civil-defence/this-is-civil-defence/>